

К. Є. Двойних,

к. е. н., докторант, Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова

ІНВЕСТИЦІЇ ЯК СИСТЕМНИЙ ЧИННИК ЗАПОБІГАННЯ МІЖНАРОДНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА ТЕРОРИЗМУ: ЕТНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

K. Dvoynykh,

PhD (Economics), Doctoral candidate, Odessa national university

INVESTMENTS AS A SYSTEM FACTOR FOR INTERNATIONAL CRIME AND TERRORISM PREVENTION: ETHNOLOGICAL ASPECT

Стаття присвячена розгляду низки питань щодо зв'язку між інвестиційними процесами і можливостями прояву міжнародної злочинності та тероризму. Це здійснено в рамках етнологічного підходу до моделювання світової економіки. Показано енергетичну сутність міжнародної злочинності та тероризму в контексті характеристик етнокультурних просторів (суперетносів), де має місце інвестиційна активність. Доведено, що вплив інвестиційних процесів на зміни енергетичних параметрів суперетносів на системному рівні може створювати передумови запобігання проявам цих негативних і руйнівних процесів.

В економічному контексті злочинність та тероризм розглянуто як певні "інвестиційні" проекти і показано сутність їх взаємодії із соціально-економічним довкіллям. Економічні особливості міжнародної злочинності та тероризму висвітлено в контексті і термінології етнологічного моделювання. Представлено низку математичних моделей, що описують взаємний зв'язок між цими явищами. Представлено пропозиції щодо практичного визначення утворення умов для злочинності та тероризму, а також практичні підходи до їх попередження.

The article is devoted to consideration for a number of questions concerning investment processes and international crime and terrorism intensification possibilities interrelations. The energetic essence of international crime and terrorism in the context of ethno-cultural environments (super-ethnos) characteristics where investment activity is taking place was demonstrated. It is being proved: investment process influence on super-ethnos parameters changes is able on system level to make up prerequisites for these negative and disruptive processes prevention.

The international crime and terrorism in economic context are observed as the certain investment projects. The essence of their interrelation with social and economical environment is presented. The international crime and terrorism economical features are highlighted in the ethnological simulation and terminology context. A number of mathematical models for mutual relationships between those phenomenon are introduced. The proposals concerning international crime and terrorism conditions shaping definition in practice (including adequate approaches for their warning) are submitted. These were done in the context of ethnological approach for world economy simulation.

Ключові слова: інвестиції, економічна інтеграція, прогнозування, міжнародна злочинність, тероризм, моделювання світової економіки, суперетнос, етнічні процеси.

Key words: investment, economical integration, forecast, international crime, terrorism, world economy simulation, superethnos, ethnical processes.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розглядаючи особливості моделювання світової інвестиційної активності (фактично, економічної інтеграції), не можна не приділити певної уваги процесам міжнародної злочинності та міжнародному тероризму. Звичайно, ніхто не стане заперечувати вплив цих явищ на ефективність світової системи господарювання, точніше, на ті збитки, до яких призводить їх прояв. Однак для модельного представлення цих явищ у просторі світової економіки є ще один дуже важкий аргумент. Розглядаючи взаємодію етнічного чинни-

ка з економічними процесами, було взято до уваги соціально-економічний прояв першого та другого начал термодинаміки [1, с. 110—178]. Але, виходячи із єдності Всесвіту, слід зазначити, що в економічному сенсі також має прояв і третій закон термодинаміки, що проявляється у поглинанні природної енергії без будь-яких її трансформацій в елементи хоча б якогось етнокультурного простору. Третій закон термодинаміки стосується особливостей протікання енергетичних процесів в умовах, наближених до абсолютного нуля, тобто коли відбувається незворотне поглинання енергії. І

саме міжнародні злочинні процеси виконують таку функцію стосовно світового економічного простору та процесів етногенезу.

Практиці та досвіду інвестування присвячено чимало досліджень, ключовим в яких є балансування навколо певної пропорційності протікання процесів відносно очікуваного результату. При цьому очевидно, що радикальні кризові явища, на кшталт, війни чи проявів тероризму можуть нівелювати практично будь-які попередні розрахунки та бізнес-плани. І в цьому контексті також незаперечним фактом є однозначно негативний вплив на ефективність інвестиційних процесів таких явищ як міжнародна злочинність та тероризм.

Однак дотепер в рамках моделювання світової економіки та прогнозування не було систематизовано зв'язок між цілковито "мирними" інвестиціями та утворенням ними системних умов для проявів злочинності, а тим більш, міжнародного тероризму. Сьогоднішні реалії засвідчують, що це необхідно задля ефективного прогнозування усіх прямих та супутніх наслідків міжнародних інвестиційних процесів. У свою чергу, це вимагає, насамперед, концептуально іншого погляду на те, що системно поєднує інвестиційні процеси та злочинність (зокрема, міжнародний тероризм) [2]. З точки зору етнологічного моделювання їх поєднують енергетичні характеристики суперетносів як середовищ, де інвестиційна активність має свій соціальний прояв. Зокрема йдеться про такі параметри суперетносів як енергетична щільність та напруженість [1, с. 32—47].

Інвестиції (як феномен, що включає наявність, спрямування, динаміку, а також їх відсутність взагалі) обумовлюють динаміку цих параметрів, а злочинність та тероризм проявляються відповідно до певних їх суперпозицій, змінюючи у свою чергу подальші умови для інвестування ефективного. Це стало можливим з'ясувати на основі універсальної моделі міжнародної економічної інтеграції. Саме її застосування надасть можливість чітко промоделювати зв'язок інвестицій із процесами міжнародної злочинності та тероризму.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Узагальнення різноманітних досліджень свідчить, що дотепер інвестиційна активність практично не розглядалася як чинник утворення системних умов для прояву злочинності та міжнародного тероризму. Тим більш, не було виокремлено системних ознак, які в економічній площині обумовлюють взаємний зв'язок і вплив між цими явищами (тобто, як прояв певної єдиної системи).

Як правило, злочинність розглядалася як чинник у правових науках, а інвестиції — переважно як економічний процес в умовному позбавленому злочинності середовищі. Особливо масштабні злочинні прояви та, тим більш, тероризм апріорі вважалися певними форс-мажорами, а отже, виходили за межі усталених "пропорційних" економічних досліджень [3].

Відчуття, що ці речі пов'язує саме етнологічний чинник (етнос як частина довкілля) можна простежити в працях, що напрями не стосуються економіки — політологія, історія, соціологія, право тощо. Цей зв'язок лише опосередковано можна вивести із сукупності достатньо різнопланових праць, які зорієнтовані на концептуально-філософське бачення єдиного Всесвіту. Висновок щодо взаємного впливу між фінансовими потоками та коливаннями умов для прояву злочинності та тероризму можна вивести із праць М.М. Моїсєєва [4], О.С. Панаріна [5], О.П. Паршева [6;7], І. Прігожина, П.О. Сорокіна [8] та інших. У рамках концепцій трансдисциплінарного погляду на дійсність, зокрема, економічну, можна згадати праці О.О. Богданова, Л. Заде, Е. Ласло, С. Курдюмова, Б. Нікулеску тощо. Як найсучасніші дослідження можна навести праці дослідників Російської економічної академії ім. Г.В. Плеханова, зокрема М.С. Мокія, де

застосування в економічних дослідженнях трансдисциплінарної методології фактично вийшло на енергетичні параметри інвестиційних середовищ (так звані "інформотипи") із яких такий зв'язок вже можна в перспективі намагатися простежувати [9].

Тим не менш, практичних рекомендацій, принаймні у вигляді наглядних моделей запропоновано так і не було.

Таким чином, метою цієї статті є модельне формування принципів протидії міжнародній злочинності в сфері інвестиційних процесів на основі системного розуміння їх етнологічної та енергетичної сутності.

ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Такі явища, як міжнародна злочинність та міжнародний тероризм, проявляються саме в площині взаємодії суперетносів (етнокультурних просторів). З точки зору етнології та етнопсихології будь-який злочинний проект являє собою повністю мотивовану дію або їх послідовність. Тобто його енергетична щільність прагнутиме нульового значення відносно енергетичної щільності навколишнього середовища (економічного довкілля). Отже, злочинний проект завжди існуватиме в інвестиційному середовищі з рівнем енергетичної щільності, що перевищуватиме нуль (а це практично будь-яке середовище) [1, с. 390—398]. Це означає, що ефективно протидіяти злочинності стає можливим лише за умови, якщо енергетична щільність інвестиційного середовища є на порядок вищою за значення відповідного параметра злочинного проекту. Це дозволяє зобразити модель протидії міжнародній злочинності так:

$$\forall P_i : P_{злоч.проект} \rightarrow 0 \quad (1);$$

$$P_{середовища} \gg P_{злоч.проект} \quad (2),$$

де P — значення енергетичної щільності інвестиційного чи злочинного проекту.

Таким чином, в контексті інвестиційних процесів міжнародну злочинність слід розглядати як своєрідний результат "мирного співіснування" та взаємодії суперетносів. Обумовлено це тим, що для злочинного світу надто необхідно є наявність в певному суперетнічному просторі якомога більшої за об'ємом матеріально-технічної складової, оскільки саме цей чинник формує основу для існування та реалізації будь-якого злочинного проекту.

Що ж стосується такого явища, як міжнародний тероризм, то для нього притаманна принципова відмінність. Тероризм являє собою соціальний прояв психологічного конфлікту немотивованих складових (НМВМ) різних суперетносів. Як правило, в основу такого конфлікту з боку хоча б одного з учасників не закладається мета подальшого використання техносфери іншого суперетносу (об'єкта нападу) або існування за її рахунок впродовж певного тривалого періоду [10]. В той же час такий "об'єкт нападу" може цілковито припускати і навіть стимулювати можливість підтримки свого існування за рахунок "чужорідної" етнічної енергії. Отже, тероризм являє собою чужорідну системну щільність, яка вторглася до конкретного етнокультурного простору (і далеко не завжди за своїм власним бажанням чи переконанням). Така системна щільність не планує довго існувати за його рахунок, збираючись при цьому знищити його етнокультурні доміанти та психологічні орієнтири разом із їх носіями та відповідною техносферою. Таким чином, міжнародний тероризм є прикладом прояву конфлікту на рівні суперетносів, чому притаманні ознаки війни на знищення [11].

Міжнародний тероризм як соціальний прояв є також повністю мотивованою дією, що проявляється відносно іншої етнокультурної системної щільності. Виходячи із цілей та практики тероризму, можна стверджувати, що значення його "проектної техносфери" (МТЦ) також буде невеликим.

Це дозволяє зобразити модель міжнародного тероризму так:

$$\forall P_i : HMBM_{\text{терористич.проект}} \rightarrow 0 \quad (3);$$

$$\forall P_i : MTЦ_{\text{терористич.проект}} > 0 \quad (4);$$

$$P_{\text{терористич.проект}} \sim \frac{HMBM}{MTЦ} \quad (5);$$

$$P_{\text{терористич.проект}} \neq 0 \quad (6);$$

де $HMBM$ — рівень немотивованої інтелектуальної активності;

$MTЦ$ — обсяг техносфери.

Тобто внаслідок наявності у формулі енергетичної щільності терористичного проекту двох параметрів однакового порядку малості ($HMBM$ та $MTЦ$), значення його енергетичної щільності не буде нульовою. Більш того, її значення може суттєво перевищувати значення відповідних характеристик зовнішнього середовища. Саме в такому енергетичному сенсі полягає принципова відмінність міжнародного тероризму від міжнародної організованої злочинності. Розвиток терористичних проектів не залежить від співвідношень між їх енергетичними щільностями та аналогічними характеристиками зовнішнього середовища. Тобто порівняння за критерієм енергетичної щільності не матиме практичного значення для вивчення проблем міжнародного тероризму та, відповідно, не допоможе у протидії йому. Самі по собі терористичні дії не можуть охопити цілком етнокультурні простори і, досить часто, навіть окремі етноси. Тому головну роль при розгляді впливу терористичних дій на певне середовище відіграватиме порівняння їх енергетичних напруженостей. І це є саме той чинник, на який слід звертати увагу при оцінці міжнародних інвестиційних процесів, оскільки саме вони змінюють енергетичні співвідношення економічних систем. Отже, модель протидії міжнародному тероризму матиме такий вигляд:

$$\Psi_{\text{терористич.проект}} = \frac{HMBM_{\text{терористич.проект}}}{I_{\text{терористич.проект}}} \quad (7);$$

$$\Psi_{\text{середовища}} \gg \Psi_{\text{терористич.проект}} \quad (8);$$

де Ψ — енергетична напруженість.

Важливо відзначити, що якщо злочинний проект є фрагментом та частиною того інвестиційного середовища, де він реалізується та існує (чи прагне стати таким) [1, с. 271—324], то терористичний проект таким не є і стати не намагатиметься ніколи. Він не підживлюється енергією навколишнього середовища, а намагається розрядити до нього свій потенціал з максимально можливою інтенсивністю. Пов'язано це з тим, що значення енергетичної щільності терористичного проекту є більше нуля, а за рахунок концентрації енергії в достатньо малій за обсягом "проектній техносфері" ($MTЦ$) наслідки такої розрядки неодмінно носитимуть руйнівний для зовнішнього середовища характер:

$$\Psi_{\text{терористич.проект}} \rightarrow \Psi_{\text{середовища}} \quad (9);$$

$$HMBM_{\text{терористич.проект}} \notin HMBM_{\text{середовища}} \quad (10);$$

$$(MTЦ \times I)_{\text{злочин.проект}} \in (MTЦ \times I)_{\text{середовища}} \quad (11);$$

$$(MTЦ \times I)_{\text{терористич.проект}} \notin (MTЦ \times I)_{\text{середовища}} \quad (12);$$

Системний параметр ($MTЦ \times I$) являє собою дискретний етнокультурний простір (інвестиційне середовище в економічному сенсі), в рамках якого підлягають коректному порівнянню та зіставленню пропорції між мотивованими та немотивованими діями [12]. При міжнародній взаємодії на рівні суперетносів немотивована складова практично відсутня, залишаючи своє місце повністю раціональним факторам. При цьому варто підкреслити, що сам факт міжсуперетничної вза-

модії апіорі виключає поняття "немотивованого" як такого, що може мати місце лише в межах власного етнокультурного простору (немотивовані складові різних суперетносів безпосередньо не можуть бути порівняні в принципі). Інша справа, що первинною причиною міжнародних конфліктів, зокрема тероризму, є конфлікт різних суперетничних $HMBM$ [1; 11; 12]. А вже його прояви носитимуть характер соціально-економічних проектів (в широкому розумінні цього поняття) з чіткими значеннями енергетичних параметрів.

Оскільки сукупність злочинних проектів являтиме собою енергетично розряджені області світового економічного простору, то саме через них відбуватиметься розрядка енергетичних напруженостей терористичних проектів. Іншими словами, саме організована злочинність може "дозволити" міжнародному тероризму виконувати завдання по руйнуванню та знищенню жужорідної для певних етнокультурних просторів техносфери. Крім того, всередині самої сукупності злочинних системних утворень (області з пониженими значеннями енергетичної щільності) суперетносу розрядка терористичного проекту в першу чергу проявлятиметься на ділянках з мінімально немотивованою складовою. Знову підкреслимо, що роль інвестицій в цій ситуації може виявитися ключовою як для позитивних, так і негативних наслідків [1; 6; 7].

При прояві міжнародного тероризму в чужорідному етнокультурному інвестиційному середовищі його техносфера та інтелектуальний простір являтимуть собою безконечно малі величини, оскільки вони просто не братимуть участі в реалізації на практиці терористичних дій. Отже, в таких випадках мова завжди йде про точкове докладання зовнішньої енергії до етнокультурного простору. Важливо підкреслити, що точковим є саме докладання терористичних зусиль, а не його наслідки, які можуть розповсюджуватися за принципом "доміно" чи поширюватися у вигляді ланцюгової інтегральної реакції. Точкове докладання зовнішньої енергії означає її прирощення на безконечно малих ділянках етнокультурного простору ($MTЦ \times I$). Отже, тероризм являтиме собою похідну по етнокультурному простору від енергетичної щільності сукупності злочинних проектів. А оскільки етнокультурний простір є складною функцією від споживання енергії, часу та ландшафту, то для міжнародного тероризму як енергетичного явища в просторі світової економіки буде справедливим рівняння градієнта. При цьому слід зазначити, що в міжнародному тероризмі у повній мірі проявляються дуалістичні властивості етнічних полів (тобто векторний характер енергетичної розрядки) [1; 11], а саме: рівняння градієнта означає, що міжнародний тероризм стороннім спостерігачем в першу чергу ідентифікується за змінами параметрів етнокультурного простору в тій системі виміру, де такі зміни є максимальними.

$$\Psi_{\text{тероризму}} = \frac{dP_{\text{злочин.проект}}}{d(MTЦ \times I)_{\text{середовища}}} \quad (13);$$

$$MTЦ \times I = f(E, Land, t) \quad (14);$$

$$\vec{\Psi}_{\text{тероризму}} = \frac{dP_{\text{злочин.проект}}}{dE} \times \vec{i} + \frac{dP_{\text{злочин.проект}}}{dLand} \times \vec{j} + \frac{dP_{\text{злочин.проект}}}{dt} \times \vec{k} \quad (15);$$

Це означає, що, по суті, будь-яка стабільна криміногенна ситуація фактично виключає терористичні прояви, а отже, може слугувати певною запорукою ефективності інвестицій. На перший погляд, цей висновок може бути достатньо парадоксальним, але аналіз проявів міжнародного тероризму на практиці цілком підтверджує такі теоретичні міркування. Дійсно, знаходячись у стані певного енергетичного балансу із навколишнім середовищем (градієнт дорівнює нулю), злочинний світ буде максимально протидіяти проявам тероризму як феномену, що руйнуватиме умови та основи її існування. Але вже нерівномірність розподілу злочинності в етнокультурному про-

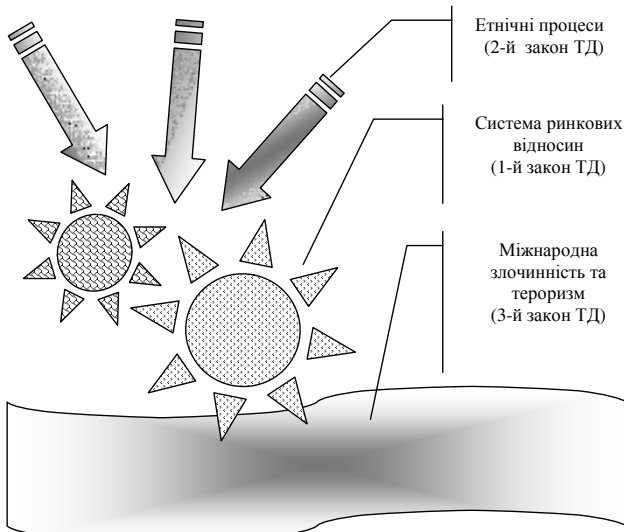

Рис. 1. Модель обігу та трансформації енергії в просторі світової економіки

сторі (наявність областей з різними значеннями енергетичної щільності і процеси їх взаємодії) утворюватиме енергетичні можливості для соціально-економічного прояву терористичних намірів. При зростанні рівня внутрішньої злочинності міжнародний тероризм фактично заважатиме цьому, а у разі зниження — намагається підтримати її рівень. Як термодинамічний феномен світової економіки, злочинність завжди руйнуватиме енергетичну рівновагу, створюючи області з пониженим значенням енергетичної щільності (підвищена мотивація зовнішніми чинниками). А енергія терористичних проєктів завжди спрямовуватиметься до самих розряджених ділянок світового економічного простору.

ВИСНОВОК

Таким чином, головна роль у протидії міжнародному тероризму належить підтримці певного рівня енергетичної напруженості суперетнічної системи, що має суттєво перевищувати значення відповідних характеристик терористичних дій. Саме в цьому вбачається ключова роль інвестицій як чинника впливу на значення енергетичних щільностей етнокультурних просторів.

Якщо міжнародна злочинність означає наявність контакту областей з різними значеннями енергетичної щільності, то міжнародний тероризм являє собою її похідну, що проявляється через взаємодію різних етнокультурних просторів. Звідси стає очевидним, що запропоновані у вигляді "закриваючих" технологій принципи використання енергетичних щільностей для розв'язання суто економічних проблем, особливо, в частині ефективності інвестування, також можуть бути корисними і для протидії злочинним процесам в світовому економічному просторі. Обумовлено це тим, що з позицій фізики та термодинаміки всі ці явища є невід'ємними складовими єдиного цілого — кругообігу природної енергії та її трансформації через людську працю (рис. 1) [1, с. 398].

А отже, інвестиційна активність між суперетносами невід'ємно пов'язана із зміною енергетичних параметрів етнокультурних середовищ. У цьому може полягати превентивна функція інвестицій щодо міжнародної злочинності і тероризмі як їх (інвестицій) значеною на макрорівні.

Література:

1. Двойных К.Е. Парадигма экономического vampirizma: этническая основа экономики: монография / Двойных К.Е. — Одесса: Юридическая литература, 2007. — 448 с.
 2. Кун Т. Структура научных революций: Пер. сангл. / Сост. В.Ю. Кузнецов / Томас Кун. — М.: Изд-во "АСТ", 2003. — 605 с.

3. Ядгаров Я.С. История экономических учений: учебн. для вузов. — 4-е изд., перераб. и доп. / Ядгаров Я.С. — М.: Инфра-М, 2009. — 480 с.
 4. Моисеев Н.Н. Размышление о современной политологии. Политические науки: новые проблемы. — М.: Изд-во МНЭПУ, 2000. — 212 с.
 5. Панарин А.С. Искушение глобализмом / Панарин А.С. — М.: ЭКСМО-Пресс, 2002. — 416 с.
 6. Паршев А.П. Почему Америка наступает / Паршев А.П. — М.: АСТ-Астрель, 2002. — 370 с.
 7. Паршев А.П. Почему Россия не Америка / Паршев А.П. — М.: Изд-во "Крымский мост-9Д", 2000. — 414 с.
 8. Сорокин П.А. Человек, цивилизация, общество / Сорокин П.А. — М.: Политиздат, 1992. — 544 с.
 9. Мокий М.С. Трансдисциплинарная методология в экономических исследованиях: автореф. дисс. на соискание уч. степени д-ра эконом. наук: спец. 08.00.01 "Экономическая теория" / М.С.Мокий; ГОУ ВПО "Российская экономическая академия им. Г.В.Плеханова". — М., 2010. — 50 с.
 10. Богоявленская Д.Б. Психология творческих способностей / Богоявленская Д.Б. — М.: Академия, 2001. — 320 с.
 11. Гумилев Л.Н. Этногенез и биосфера Земли / Гумилев Л.Н. — СПб.: Азбука-классика, 2002. — 608 с.
 12. Платонов Ю.П. Народы мира в зеркале геополитики (структура, динамика, поведение) / Платонов Ю.П. — СПб.: СпбГУ, 2000. — 432 с.

References:

1. Dvoynikh, K.E. (2007), Paradigma ekonomicheskogo vampirizma [The paradigm of economical vampirism], Law literature, Odessa, Ukraine.
 2. Kuhn, T. (2003), Struktura nauchnyh revolyutsiy [The structure of scientific revolutions], Publishing house "AST", Moscow, Russia.
 3. Yadgarov, Y.S. (2009), Istoriya ekonomicheskikh ucheniy [The history of economical knowledge], 4th ed, Infra-M, Moscow, Russia
 4. Moiseev, N.N. (2000), Razmyshlenie o sovremennoy politologii. Politicheskie nauki: novye problemy [The reasoning about modern political thought. Political sciences: the new problems], Izd-vo MNÉPU, Moscow, Russia.
 5. Panarin, A.S. (2002), Iskushenie globalizmom [Globalizm temptation], EKSMO-Press, Moscow, Russia.
 6. Parshev, A.P. (2002), Pochemu Amerika nastupaet [Why US advances], AST-Astrel, Moscow, Russia.
 7. Parshev, A.P. (2000), Pochemu Rossiya ne Amerika [Why Russia is not US], Krymskiy Most 9-D, Forum, Moscow, Russia.
 8. Sorokin, P.A. (1992), Chelovek, civilizatsiya, obshchestvo [The human, civilization, society], Politizdat, Moscow, Russia.
 9. Moki, M.S. (2010), "The trans-discipline methodology for economical research", Doct Thesis, Economical Theory, National Research University "Higher School of Economics", Moscow, Russia.
 10. Bogoyavlenskaya, D.B. (2001), Psihologiya tvorcheskikh sposobnostei [The creative abilities psychology], Akademia, Moscow, Russia.
 11. Gumilev, L.N. (2002), Etnogenes I Biosfera Zemli [Ethnogenes and biosphere of the Earth], Azbuka-klassika, S.-Petersburg, Russia.
 12. Platonov, Y.P. (2000), Narody mira v zerkale geopolitiki (struktura, dinamika, povedenie) [World nations within geopolitics mirror (structure. dynamics, behavior)], SpbGU, S.-H.-Petersburg, Russia.

Стаття надійшла до редакції 31.03.2014 р.